

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

VODÍK

První prvek periodické tabulky, který sice leží v 1.A, ale nepatří mezi alkalické kovy.

Pokus 1: Příprava a vlastnosti vodíku

Do zkumavky nalijte zředěnou kyselinu chlorovodíku a opatrně vhodně granulku zinku. Pozorujte a po chvíli vložte do ústí zkumavky hořící špejli.

Závěr:

Pokus 2: Vlastnosti vodíku

Vodík připravujeme podle 1.pokusu a trubičkou jej zavádíme do vody se saponátem. Vzniklé bubliny letí ....., protože vodík je .....než vzduch. Bubliny můžeme i opatrně zapálit hořící špejli.

Závěr: Vodík je .....než vzduch a proto se dříve používal .....

Pokus 3: Redukce oxidu měďnatého vodíkem

Do zkumavky vodorovně umístěné ve stojanu nasypeme trochu CuO nad který trubičkou zavádíme vodík. Jakmile se zkumavka zaplní vodíkem uzavřeme ústí zkumavky vatou.

Závěr.

Atom vodíku

1. *Popište tři izotopy vodíku*
2. *Napište pomocí rámečkových diagramů elektronovou konfiguraci vodíku?*
3. *Jaká jsou nejčastější oxidační čísla vodíku a proč?*
4. *Jakou vazbu najdete v molekule vodíku?*

Výskyt

Nejrozšířenější prvek ve..... a .... nejhojnější prvek na Zemi. Vázaný je součástí:.....

Fyzikální vlastnosti = barva, vůně, skupenství, hustota, rozpustnost ve vodě

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Chemické vlastnosti

= oxidační/redukční činidlo reaguje s: nekovy: $H_2 + F_2 \rightarrow$ (explozivně)
 $H_2 + Cl_2 \rightarrow$
 $H_2 + O_2 \rightarrow$
 $H_2 + N_2 \xrightarrow{Fe, t, p}$
 oxidy kovů: $CuO + H_2 \rightarrow$
 alkalickými kovy: $H_2 + Na \rightarrow$

Sloučeniny

hydridy = ... sloučeniny vodíku, vznikající často přímou syntézou z prvků

- ..... **hydridy** obsahují H^- (..... anion)

= sloučeniny vodíku a ....., např. CaH_2

Jsou to bílé *pevné/ kapalné/ plynné* látky s *vysokou/ nízkou* teplotou tání

Reagují s vodou za vzniku vodíku: $NaH + H_2O \rightarrow \dots + H_2$

Při elektrolýze se vodík vylučuje na *anodě/katodě*

- **kovalentní hydridy**: sloučeniny s ....., např. H_2S .

5. *Jaká je struktura a skupenství kovalentních hydridů?*

- intersticiální hydridy: sloučeniny s kovy ze středu PT, např. UH_3 .
Molekuly vodíku vyplní prostory uvnitř krystalu kovu.

6. *Které látky z bodu „Chemické vlastnosti“ jsou iontové hydridy a které jsou kovalentní hydridy?*

kyseliny, hydroxidy, hydrogensoli,
téměř všechny organické sloučeniny

Výroba

7. *Uvedte tři způsoby výroby vodíku:*

-
-
-

Příprava v laboratoři

8. *Uvedte tři způsoby přípravy H_2 v laboratoři*

-

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVYOP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

-
-

Využití:

-
-
-

H₂ je přepravován a uchováván v kovových lahvích s ..... pruhem.

KYSLÍK

= prvek patřící do VI. A skupiny periodické tabulky , mezi tzv chalkogeny.

Atom kyslíku

1. *Napište elektronovou konfiguraci kyslíku pomocí rámečkových diagramů.*

Elektronegativita kyslíku je .....a jde o 2. neelektronegativnější prvek hned po .....

2. *Odhadněte nejčastější **oxidační čísla** kyslíku v jeho sloučeninách a pokuste se své rozhodnutí zdůvodnit.*

Další možná oxidační čísla jsou: ..... - v peroxidech: O₂²⁻ (H₂O₂)

..... - v hyperoxidech (KO₂)

..... - v difluoridu kyslíku (OF₂)

Slučováním kyslíku s dalšími atomy jiných prvků získává kyslík stabilnější elektronovou konfiguraci následujícího vzácného plynu a to několika způsoby:

- *přijetím/odezváním jednoho/dvou elektronů za vzniku oxidového kationtu/aniontu (CaO)*
- *vytvořením dvou ..... nebo jedné ..... kovalentní vazby (H₂O, CO₂)*
- *vytvořením jedné jednoduché/dvojně vazby a přijetím/odezdáním elektronu (NaOH)*

Výskyt

Kyslík je nejrozšířenějším prvkem zemské kůry. Volný kyslík tvoří .....% atmosféry. Vázaný kyslík je součástí minerálů, hornin, vody, organických látek, je nezbytný pro život – biogenní prvek.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vlastnosti

Kyslík se vyskytuje ve dvou alotropiích: O_2 a O_3

3. *DÚ: Pomocí literatury nebo internetu najdi význam slova „alotropie“.*

Kyslík O_2

4. *Nakreslete elektronový vzorec molekuly kyslíku:*

Nejčastější alotropie, *vůně, chuť, barva, skupenství*:....., který kondenzuje při 183°C na světle modrou kapalinu. Je trochu *lehčí/těžší*/ než vzduch a ve vodě je *rozpuštěný/nerozpuštěný*.

Molekulový kyslík je *málo/velmi* reaktivní a tyto reakce jsou *exotermické/endotermické*. Chová se jako silné ..... činidlo. Reakce mohou být velmi rychlé např. .... nebo naopak pomalé .....

- hoření = prudká oxidace látek kyslíkem, při níž vzniká teplo a světlo. Při hoření organických látek, obsahujících C a H vzniká jako konečný produkt .....a .....
- dýchání – reakce probíhá pomalu a za nízkých teplot, za přítomnosti přírodních katalyzátorů (.....), ale konečný produkt je stejný jako při hoření. Sumární rovnice dýchání: $\text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6 + 6 \text{O}_2 \rightarrow \dots\dots\dots$
- oxidace kovů a nekovů $\rightarrow \dots\dots\dots$

5. *Napište rovnice čtyř příkladů oxidace prvků kyslíkem.*

Příprava

- Tepelný rozklad látek: .....
- Katalytický rozklad $\text{H}_2\text{O}_2 \rightarrow$
- Elektrolýza vody, kdy kyslík se vylučuje na *katodě/anodě*:.....

Výroba

- Frakční destilace zkapalněného vzduchu
- Elektrolýza vody

V přírodě vzniká kyslík fotosyntézou: $6 \text{CO}_2 + 6\text{H}_2\text{O} \rightarrow \dots\dots\dots$

Užití

V ocelářství k výrobě oceli z .....

Na ..... a ..... kovů (s acetylenem)

V kosmických raketách jako ..... vodíku

V lékařství .....

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Dodává se v ocelových lahvích s .....pruhem

Pokus 1: Příprava kyslíku

Do zkumavky dáme lžičku manganistanu draselného a zahříváme. Po chvíli vložíme do ústí zkumavky doutnající špejli a pozorujeme:

Závěr:

Pokus 2: Vlastnosti kyslíku

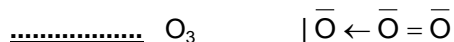
Nachystáme si dvě kuželové baňky, do kterých nalijeme peroxid vodíku, vložíme do ústí baňky doutnající špejli a pozorujeme. Poté přidáme do jedné baňky lžičku burele a opět vložíme doutnající špejli. Pokuste se reakci vysvětlit.

Závěr:

Pokus 3: Zapalování nekovů v kyslíku

Do baňky naplněné kyslíkem vkládáme postupně na spalovací lžičce zapálené kousek síry a uhlíku. Baňku uzavřeme, abychom zabránili úniku plynů. Po skončení reakce přidáme vodu a dokážeme vznik kyseliny.

Závěr:

Štiplavý, jedovatý, bleděmodrý plyn. Jeho přítomnost v horních vrstvách atmosféry (25 km) zabraňuje průchodu škodlivého..... ze Slunce. Ozon vzniká, když se molekula kyslíku rozštěpí:.....(rovnice) a atom kyslíku se spojí s molekulou kyslíku: .....

1. Vysvětlete pojem "ozónová díra". Čím je způsobena?

2. Vysvětlete pojem "přízemní ozón". Jak vzniká? Jaké jsou jeho dopady na člověka, rostliny a živočichy?

3. Uveďte další okolnosti, za kterých vzniká ozón.

Ozón má silné oxidační účinky, protože se samovolně rozkládá na molekulový a atomární (silně reaktivní) kyslík:..... Používá se na .....vody, ovoce a zeleniny.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Oxidy = ... sloučeniny kyslíku, kde má kyslík vždy oxidační číslo .....

Třídění oxidů

Podle struktury:

- Molekulové oxidy- jednoduché molekuly, těkavé, často plynné nebo kapalné, např. SO_2
  - Polymerní oxidy – obrovské kovalentní struktury, tvrdé s vysokou teplotou tání, např. B_2O_3
  - Iontové oxidy – iontový krystal, pevné látky s vysokou teplotou tání, např. MgO
4. *Klasifikujte CaO , CO_2 a SiO_2 podle jejich struktury*

Podle chemických reakcí s vodou:

- Kyselé –obvykle oxidy *kovů/nekovů*: buď reagují s vodou za vzniku .....
(.....tvorné oxidy): $\text{SO}_2 + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \dots\dots\dots$
nebo ve vodě nerozpustné oxidy reagují s hydroxidy za vzniku .....: $\text{SiO}_2 + \text{NaOH} \rightarrow \dots\dots\dots +$
  - Zásadité – obvykle oxidy *kovů/nekovů*: buď reagují s vodou za vzniku .....
(.....tvorné oxidy): $\text{CaO} + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \dots\dots\dots$
nebo nerozpustné ve vodě reagují s .....za vzniku solí: $\text{MgO} + \text{H}_2\text{SO}_4 \rightarrow \dots\dots\dots + \dots\dots$
  - Amfoterní - reagují s kyselinami i se zásadami (ZnO , Al_2O_3)
  - Neutrální - nereagují s kyselinami ani se zásadami ani s vodou (N_2O , CO)
5. *Zařadte: MgO , CO_2 a SO_2*

VODA H_2O

Výskyt:

Voda je nejběžnější a nejrozšířenější chemická sloučenina a na Zemi se vyskytuje ve třech skupenstvích: ....., ..., ...

Kapalná voda pokrývá .....zemského povrchu (hydrosféra) a je nedílnou součástí živých organismů., kdy např. lidské tělo je tvořeno 60% vody. V přírodě se nikdy nevyskytuje čistá, ale obsahuje řadu rozpuštěných látek a plynů, které mění vlastnosti vody.

Voda se vyskytuje i vázaná v krystalech některých sloučenin (.....) ve formě krystalové vody, např. $\text{CuSO}_4 \cdot \dots\dots\dots\text{H}_2\text{O}$ (..... skalice)

1. *Nakreslete tvar molekuly vody.*

Vlastnosti:

Izolované molekuly vody najdeme jen ve vodní páře. V kapalném stavu dochází k jejich řetězení pomocí ....., které jsou příčinou jedinečných vlastností vody: poměrně *vysoká/nízká* teplota tání a varu, *malé/velké* povrchové napětí, maximální hustota při .....°C.

Voda je *polárním/nepolárním* rozpouštědlem.

2. *Vysvětlete, proč je molekula vody polární.*

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

3. *Nakreslete dvě molekuly vody spojené vodíkovou vazbou.*

Chemické vlastnosti

Voda je velmi stálá sloučenina a může být produktem, reaktantem nebo reakčním prostředím. Všechny důležité reakce vody budou zmíněny později.

4. *Vysvětlete slova: hygroskopické látky a hydrofobní látky + příklad.*
5. *Připomeňte si koloběh vody v přírodě.*
6. *Najděte informace o těžké vodě.*

Peroxid vodíku H_2O_2

Velmi světle modrá olejovitá kapalina s fyzikálními vlastnostmi podobnými vodě (m.p. $-0.4^\circ C$, b.p. $150^\circ C$).

7. *Navrhněte možný strukturní vzorec H_2O_2*

Za podobnost vodě vděčí ..... vazbě, která ovlivňuje fyzikální vlastnosti. Je mísitelný s vodou za vzniku slabé .....

Její soli jsou peroxidy (Na_2O_2) a hydrogenperoxydy ($NaHO_2$).

V přítomnosti katalyzátoru (MnO_2 , Pt, krev) nebo slunečního světla se rozkládá na kyslík a .....

8. *Napište rovnici rozkladu peroxidu vodíku:*

9. *K čemu se tento rozklad používá v každodenním životě?*

10. *Vysvětlete bělicí a desinfekční účinky peroxidu vodíku, víte-li, že princip je stejný jako u ozónu,*

Sloní zubní pasta: <http://www.youtube.com/watch?v=XKli-QGHb40>

Střevlík: <http://www.youtube.com/watch?v=nFUIEuNeWw4&feature=related>

Ve většině reakcí vystupuje jako silné oxidační činidlo.

11. *Napište dílčí rovnici redukce peroxidového iontu.*

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ROZTOKY

= homogenní směsi složené nejméně ze dvou látek. Roztok = ... + ...
Dělení podle skupenství: plynné (vzduch), kapalně (NaCl + voda), pevné (slitiny: bronz = Cu + Sn).

Chemické reakce většinou probíhají ve **vodných roztocích**.

Když se látka rozpouští v rozpouštědle, mohou nastat dva odlišné případy.

1. Částice rozpuštěné látky se rozptylují mezi částice rozpouštědla. Rozpuštěná látka se může z roztoku vrátit zpět, beze změny. Například NaCl, O₂, ... ve vodě.
2. Rozpuštěná látka a rozpouštědlo spolu reagují. Rozpuštěná látka se mění. Na příklad rozpouštění kovů v kyselinách.

Když se iontové sloučeniny rozpouští ve vodě, jejich ionty jsou ..... (viz krystalová mřížka iontových sloučenin).

Roztoky obsahující volně pohyblivé ionty vedou elektřinu. Nazývají se .....

Nasycený roztok: žádné množství přidávané látky se v něm nerozpouští (za dané teploty).

Rozpustnost rozpuštěné látky v určitém rozpouštědle se může vyjádřit jako: **hmotnost rozpuštěné látky / hmotnost rozpouštědla** nebo: **množství rozpuštěné látky / objem roztoku** (koncentrace rozpuštěné látky v nasyceném roztoku)

Vyjádřování koncentrace látky v roztoku

1. **Hmotnostní zlomek w** rozpuštěné látky v roztoku, používá se pro vodné roztoky kyselin, hydroxidů a solí.

$$w(A) = \frac{m(A)}{m}; m(A) \dots \text{hmotnost rozpuštěné látky A, } m \dots \text{hmotnost celého roztoku}$$

1. *Roztok byl získán rozpuštěním 50 g NaCl ve 200 g vody. Vypočítejte hmotnostní zlomek NaCl v tomto roztoku.*

2. *Kolik gramů NaCl a jaký objem vody je potřeba pro přípravu 600 g 5% roztoku?*

2. **Objemový zlomek φ** , používá se pro plynné směsi nebo roztoky mísitelných kapalin

$$\varphi(A) = \frac{V(A)}{V}; V(A) \dots \text{objem rozpuštěné látky, } V \dots \text{objem celého roztoku}$$

3. *30 cm³ ethanolu bylo smíseno s 70 cm³ vody. Vypočítejte objemový zlomek ethanolu v roztoku.*

4. *50 cm³ směsi plynů obsahuje: 2,2 cm³ CO₂, 16,7 cm³ CO a zbytek je dusík. Vyjádřete složení směsi objemovým zlomkem.*

3. **Molarita, molární koncentrace c**

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVYOP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

$c = \frac{n}{V}$; n ... látkové množství rozpuštěné látky, V ... objem roztoku (v dm^3), jednotka = $\text{mol} \cdot \text{dm}^{-3}$

5. Vypočítejte molární koncentraci hydroxidu draselného ve 300 cm^3 roztoku obsahujícího $10,5 \text{ g}$ KOH.
6. Jaká hmotnost dusitanu draselného je obsažena ve 200 cm^3 2M roztoku?
7. Jaké množství bezvodé sody obsahující $96\% \text{ Na}_2\text{CO}_3$ je potřeba na přípravu 250 g 8% roztoku?
8. Jaké množství 3% roztoku je možné připravit z 45 g dusičnanu sodného?
9. Jaká je hmotnost čistého NaOH a vody potřebné pro přípravu 3 litrů 16% roztoku?
($\rho(16\% \text{ NaOH}) = 1,175 \text{ g} \cdot \text{cm}^{-3}$)
10. Kolik procent čisté HNO_3 obsahuje roztok kyseliny dusičné o hustotě $\rho = 1,36 \text{ g} \cdot \text{cm}^{-3}$, jestliže je v 1 dm^3 roztoku obsaženo $0,8 \text{ kg}$ HNO_3 ?
11. Potřebujeme připravit 5 dm^3 10% roztoku CuSO_4 . Jakou hmotnost $\text{CuSO}_4 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$ k tomu potřebujeme? ($\rho = 1,07 \text{ g} \cdot \text{cm}^{-3}$)
12. Jaká je hmotnost čisté H_2SO_4 obsažené v 1 dm^3 $31,4\%$ H_2SO_4 , jestliže 1 dm^3 této kyseliny má hmotnost 1230 g ?
13. Rozpustnost KNO_3 ve vodě při teplotě 40°C je 64 g KNO_3 ve 100 g vody. Jaký je hmotnostní zlomek nasyceného roztoku?
14. Jaká je rozpustnost NaCl ve vodě (na 100 g vody jako rozpouštědla) při 50°C , jestliže nasycený roztok má hmotnostní zlomek $w = 27\%$?
15. Pokud se vypaří všechna voda z 50 g roztoku NaOH, dostaneme 1 g NaOH. Jaký byl hmotnostní zlomek roztoku NaOH?
16. Jaká hmotnost hydroxidu vápenatého je obsažena v 50 g 10% roztoku?
17. Vypočítejte objem etanolu obsaženého v 50 cm^3 Label 5 Scotch Whisky (40%).
18. Vypočítejte molární koncentraci NaCl, jestliže 1000 cm^3 roztoku obsahuje $29,2 \text{ g}$ NaCl.
19. Jaká je koncentrace 250 ml roztoku připraveného rozpuštěním $7,3 \text{ g}$ NaCl ve vodě?
20. Vypočítejte, jaký objem $0,1 \text{ M}$ roztoku FeCl_3 je možné připravit z $648,84 \text{ g}$ FeCl_3 ve vodě.
21. Jakou hmotnost NaCl potřebujeme k přípravě 4000 cm^3 $0,1 \text{ M}$ roztoku?
22. Jaká hmotnost chlorovodíku je obsažena v 2 dm^3 $0,2\text{M}$ roztoku HCl?
23. Jaká hmotnost hydroxidu vápenatého je obsažena ve 100 cm^3 jeho $0,1\text{M}$ roztoku?
24. Jaký objem $0,05\text{M}$ roztoku CaCl_2 obsahuje $166,5 \text{ g}$ čistého CaCl_2 ?
25. 100 ml roztoku KOH obsahuje 14 g KOH. Jaká je jeho molarita?
26. Vypočítejte hmotnostní zlomek kyseliny dusičné v jejím $5,62\text{M}$ roztoku ($\rho = 1,18 \text{ g} \cdot \text{cm}^{-3}$).
27. Jaká je molarita 10% roztoku HCl, jestliže jeho hustota je $1,047 \text{ g} \cdot \text{cm}^{-3}$.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

28. Vypočítejte molaritu 5% roztoku uhličitanu sodného, jestliže jeho hustota je $1,05 \text{ g} \cdot \text{cm}^{-3}$.
29. Jaká je koncentrace roztoku NaCl obsahujícího 29,22 gf NaCl v 1000 cm^3 roztoku?
30. Jaký objem (v ml) 0,1M roztoku KMnO_4 může být připraven z 55,313 g KMnO_4 ?
31. Kolik gramů síranu draselného je potřeba pro přípravu 1000 ml 0,25 M roztoku?
32. Kolik gramů kyseliny sírové je obsaženo v 5000 ml 0,25 M roztoku?
33. Vypočítejte objem amoniaku (za standardních podmínek) potřebného pro přípravu 1300 ml 0,2M roztoku.

Odpovědi:

1. 20%	10. 58,82%	18. 0,5M	27. 2,87M
2. 30 g, 570 ml	11. 836,88 g	19. 0,5M	28. 0,5M
3. 30%	12. 386 g	20. 40 dm^3	29. 0,5M
4. 4,4%, 33,4%, 62,2%	13. 39%	21. 23,38 g	30. 3500 ml
5. $0,625 \text{ mol} \cdot \text{dm}^{-3}$	14. 37 g	22. 14,6 g	31. 43,6 g
6. 34 g	15. 2%	23. 0,741 g	32. 122,6 g
7. 20,83 g	16. 5 g	24. 30 dm^3	33. $5,824 \text{ dm}^3$
8. 1500 g	17. 20 cm^3	25. 2,5 M	
9. 564 g		26. 30%	

Mísení roztoků

Existují dvě základní otázky:

- Jaký je výsledný hmotnostní zlomek roztoku připraveného smísením dvou roztoků o rozdílném hmotnostním zlomku?
- Jak smísit dva roztoky s různými hmotnostními zlomky, abychom získali určitou hodnotu výsledného hmotnostního zlomku?

Roztok 1: m_1 w_1 $m(A)_1 = m_1 \times w_1$

Roztok 2: m_2 w_2 $m(A)_2 = m_2 \times w_2$

Výsledný roztok: $m_1 + m_2$ w $m(A) = m_1 \times w_1 + m_2 \times w_2$

$w = \frac{m_1 \times w_1 + m_2 \times w_2}{m_1 + m_2}$ ... **směšovací rovnice**. Směšovací rovnice může být použita pro řešení obou typů

otázek.

1. 200 g 5% roztoku KCl bylo smíšeno s 300 g 10% roztoku. Jaký je hmotnostní zlomek KCl v takto připraveném roztoku?

EVROPSKÁ UNIE

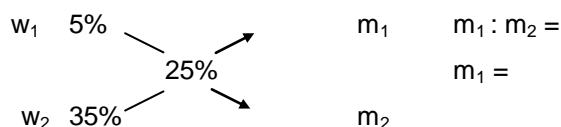
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVYOP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2. Jaký je hmotnostní zlomek roztoku připraveného smísením 33 kg 10% HCl a 7 kg 60% HCl?

Nicméně, pro řešení otázek druhého typu je lepší použít tak zvané **křížové pravidlo**.

3. Jaká je hmotnost roztoku hydroxidu sodného ($w = 5\%$), potřebného pro přípravu 25% roztoku, pokud ho smísíme s 22 g 35% roztoku?

4. 500 kg 35,7% HCl bylo naředěno 8,5% roztokem HCl. Získali jsme tak 30% roztok. Jaká byla hmotnost přidaného 8,5% roztoku HCl?

Jak směšovací rovnice, tak křížové pravidlo mohou být rovněž použity v případech, když roztok je ředěn čistým rozpouštědlem ($w = 0\%$) nebo když je čistá látka ($w = 100\%$) přidávána do roztoku.

5. Jaká hmotnost 38% roztoku HCl musí být naředěna vodou ke získání 190 g 10% roztoku?
6. Použijte křížové pravidlo k výpočtu, kolik (hmotnostních) dílů vody a Na_2SO_4 potřebujete pro přípravu 15% roztoku.
7. 400 g 92% kyseliny je míseno s 1200 g 76% kyseliny. Jaký je výsledný hmotnostní zlomek?
8. Jaký je hmotnostní zlomek roztoku vzniklého smísením 250 g 20%, 450 g 30% a 500 g 80% roztoku?
9. 200 g 60% roztoku je zředěno se 100 g vody. Jaký je výsledný hmotnostní zlomek roztoku?
10. 600 g 32% HCl musí být zředěno s 18% HCl tak, že dostaneme 28% HCl. Jaká hmotnost 18% HCl musí být přidána?
11. 15 kg 65% HNO_3 musí být zředěno na 2% HNO_3 . Jakou potřebujeme hmotnost vody?
12. 78% a 48% roztoky musí být smíseny v jistém poměru tak, abychom dostali 66% roztok. Jaký je tento poměr?
13. 5% HCl a 2% HCl musí být smíseny tak, abychom dostali 300 g 3% HCl. Jaké hmotnosti 5% a 2% HCl potřebujeme?
14. Jaká hmotnost 5% kyseliny octové může být připravena z 50 g 80% kyseliny octové?
15. Jaká je potřeba hmotnost vody pro přípravu 20% roztoku z 300 g 40% roztoku?
16. 250 g 36% HCl musí být smíseno s 5,5% HCl tak, abychom dostali 25% HCl. Jakou hmotnost 5,5% HCl potřebujeme?
17. Jaká hmotnost 40% roztoku NaOH musí být zředěna vodou, abychom dostali 2000 g 25% NaOH?

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVYOP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

18. Jak byste připravili 5 dm³ 10% H₂SO₄ ($\rho = 1,066 \text{ g}\cdot\text{cm}^{-3}$) použitím 92,2% H₂SO₄?
19. Kolik cm³ 25% HCl ($\rho = 1,127 \text{ g}\cdot\text{cm}^{-3}$) je potřeba k přípravě 2 dm³ 5% HCl ($\rho = 1,024 \text{ g}\cdot\text{cm}^{-3}$)?
20. Jaká je potřeba hmotnost vody pro přípravu 6% roztoku NaOH z 300 g 25% NaOH?
21. Jaký objem vody musí být přidán do 150 ml 37,23% HCl ($\rho = 1,19 \text{ g/cm}^3$) tak, abychom dostali 23,82% HCl?
22. 60% H₂SO₄ a 12% H₂SO₄ jsou použity k přípravě 30% H₂SO₄. V jakém poměru hmotností musí být smíseny?
23. 80% HNO₃ musí být zředěno s 10% HNO₃ tak, abychom dostali 35% roztok. Kolik dílů 80% a 10% HNO₃ potřebujeme?
24. 450 cm³ 96% ($\rho = 1,841 \text{ g}\cdot\text{cm}^{-3}$), 110 cm³ 65% ($\rho = 1,568 \text{ g}\cdot\text{cm}^{-3}$) a 220 cm³ 10% H₂SO₄ ($\rho = 1,069 \text{ g}\cdot\text{cm}^{-3}$) jsou smíseny. Jaká hmotnost vody musí být přidána do směsi, aby výsledný hmotnostní zlomek byl 15%?
25. Kolik ml 36% HCl ($\rho = 1,18 \text{ g/cm}^3$) a kolik ml H₂O je potřeba odměřit na přípravu 1000 ml 10% roztoku? (Hustota 10% HCl = $1,05 \text{ g}\cdot\text{cm}^{-3}$.)

Odpovědi:

1. 8%	7. 80%	13. 100 g a 200 g	19. 454 cm ³
2. 18,75%	8. 48,75%	14. 800 g	20. 950 g
3. 11 g	9. 40%	15. 300 g	21. 100,5 ml
4. 132,56 kg	10. 240 g	16. 141 g	22. 3:5
5. 50 g	11. 472,5 kg	17. 1250 g NaOH a 750 g vody	23. 25 a 45
6. 3 díly K ₂ SO ₄ , 17 dílů H ₂ O	12. 3 díly 78% a 2 díly 48%	18. 4752 g H ₂ O + 578 g H ₂ SO ₄	24. 4944 g
			25. 247,2 ml 10% HCl, 708,3 ml H ₂ O